
Souhrnná teritoriální informace Zambia

Zpracováno a aktualizováno zastupitelským úřadem ČR v Lusace (Zambia) ke dni 4. 5. 2020
4. 5. 2020 9:41

Seznam kapitol souhrnné teritoriální informace:

---

1. Základní charakteristika teritoria, ekonomický přehled (s.2)
2. Zahraniční obchod a investice (s.9)
3. Vztahy země s EU (s.13)
4. Obchodní a ekonomická spolupráce s ČR (s.15)
5. Mapa oborových příležitostí - perspektivní položky českého exportu (s.18)
6. Základní podmínky pro uplatnění českého zboží na trhu (s.21)
7. Kontakty (s.30)

1. Základní charakteristika teritoria, ekonomický přehled

Zambie je stát regionu jižní Afriky s rozlohou 752 618 km² a populací cca 18 milionů, což znamená relativně nízkou hustotu zalidnění cca 24 obyv./km². Zambie je vnitrozemský stát, sousedící s osmi dalšími zeměmi, což z ní dělá výhledově transportní hub regionu, ovšem zatím je dopravní infrastruktura velmi málo rozvinutá. Zambie je bohatá na přírodní zdroje (zemědělská půda, nerostné suroviny, vodní zdroje, lesy), tento potenciál k trvalému a udržitelnému rozvoji ale musí teprve naplnit. Zambie patří mezi tzv. nejméně rozvinuté země (LDCs), přibližně 60 % místní populace žije pod hranicí chudoby. Pouze v hlavním městě Lusace a v oblasti tzv. Měďného pásu na severu země, kde se soustředí těžba nerostných surovin, ve větší míře vznikla střední třída s odpovídajícími spotřebními návyky.

Zambie je členem OSN, Africké unie (AU), Hnutí nezúčastněných, Commonwealthu, Mezinárodního měnového fondu, Světové banky, Africké rozvojové banky. Z hospodářského hlediska má pro Zambii značný význam členství v Jihoafrickém rozvojovém společenství (Southern African Development Community – SADC), ve Společném trhu východní a jižní Afriky (Common Market for Eastern and Southern Africa – COMESA) a vzhledem ke smlouvě o preferenčním přístupu na trhy EU rovněž ve Sdružení afrických, karibských a tichomořských států (African, Caribbean and Pacific countries, ACP).

Národní hospodářství je málo diverzifikované a závisí z podstatné části na zemědělství a těžbě nerostných surovin, zejména mědi. Vývoz mědi představuje více než 70 % celkových exportních příjmů. Zambie se proto potýká s vysokou závislostí na klimatických podmínkách a cenách těžených komodit na světových trzích. Dalšími limitujícími faktory pro hospodářský rozvoj jsou nedostatečná infrastruktura a nedostatek kvalifikovaných pracovních sil.

Zambie má velmi výhodné podmínky pro zemědělství. Problémem zambijského zemědělství je ovšem jeho nízká diverzifikace (dominuje pěstování několika základních plodin, zejména kukuřice) a dále se toto odvětví potýká s velmi nedostatečnou mechanizací a do značné míry i chemizací. Většina zemědělské půdy je závislá na srážkách, jen minimum je uměle zavlažováno. Po roce 2000 výrazněji narostl podíl agrární činnosti s vyšší přidanou hodnotou, a to v souvislosti s příchodem početné skupiny komerčních zemědělců ze Zimbabwe a Jihoafrické republiky. Převážná většina zemědělců jsou ovšem drobní farmáři, produkuje především pro vlastní potřebu. Uvádí se, že cca 60 % zemědělců hospodaří na méně než 2 ha půdy a 40 % na méně než 200 m².

V posledních letech se v Zambii (a v celém regionu jižní Afriky) výrazně projevují klimatické změny, a to zejména úbytkem srážek. To má zásadní negativní dopad jak na zemědělství, tak na energetický sektor, neboť Zambie vyrábí přes 80 % elektrické energie z vodních zdrojů. Dešťová sezona 2018/2019 byla prozatím nejsušší v historii měření a od poloviny roku 2019 byla výrazně omezena výroba elektřiny, což vede ke každodenním mnohahodinovým odstávkám dodávek domácnostem i podnikům a tedy k útlumu ekonomické aktivity. Těžební sektor jakožto motor ekonomiky byl odstávek ušetřen.

Od roku 2006 má Zambie dlouhodobou strategii zmírňování chudoby nazvanou Vision 2030. Tento dokument vytyčuje cíle v různých sférách socioekonomického života Zambie. Konkrétnější cíle pro období let 2017 – 2021 jsou dále rozpracovány v 7. Národním rozvojovém plánu. Jeho hlavními prioritami jsou modernizace a diverzifikace zemědělství, těžebního průmyslu a cestovního ruchu, zlepšení v zásobování elektřinou a vodou, budování dopravní infrastruktury a rozvoj informačních a komunikačních technologií.

V žebříčku zemí podle tzv. indexu globální konkurenceschopnosti, který sestavuje Světové ekonomické fórum, se Zambie za rok 2019 umístila na 120. pozici ze 141 zemí, v žebříčku Ease of Doing Business Světové banky se umístila na 85. místě ze 190 zemí.

Podkapitoly:

- 1.1. [Oficiální název státu, složení vlády](#)
- 1.2. [Demografické tendence: Počet obyvatel, průměrný roční přírůstek, demografické složení \(vč. národnosti, náboženských skupin\)](#)
- 1.3. [Základní makroekonomické ukazatele za posledních 5 let \(nominální HDP/obyv., vývoj objemu HDP, míra inflace, míra nezaměstnanosti\). Očekávaný vývoj v teritoriu s akcentem na ekonomickou sféru.](#)
- 1.4. [Veřejné finance, státní rozpočet - příjmy, výdaje, saldo za posledních 5 let](#)
- 1.5. [Platební bilance \(běžný, kapitálový, finanční účet\), devizové rezervy \(za posledních 5 let\), veřejný dluh vůči HDP,](#)

[zahraniční zadluženost, dluhová služba](#)

1.6. [Bankovní systém \(hlavní banky a pojišťovny\)](#)

1.7. [Daňový systém](#)

1.1 Oficiální název státu, složení vlády

Oficiální název státu

Zambijská republika (Republic of Zambia)

Složení vlády

- Prezident: Edgar Lungu
- Viceprezidentka: Inonge Wina
- Ministr pro prezidentské záležitosti: Chomba Freedom Sikazwe
- Ministryně při Úřadu viceprezidenta: Olipa Mwansa Phiri
- Ministr zahraničních věcí: Joseph Malanji
- Ministr financí: Dr. Bwalya Ng'andu
- Ministr obrany: Chama Davies
- Ministr vnitra: Stephen Kampyongo
- Ministr spravedlnosti: Given Lubinda
- Ministr zemědělství: Micheal Katambo
- Ministr pro místní správu: Romel Charles Banda
- Ministr pro náčelníky a tradiční záležitosti: Lawrence Sichalwe
- Ministr obchodu a průmyslu: Christopher Yaluma
- Ministr pro rozvoj komunit a sociální služby: Kampamba Mulenga Chewa
- Ministr národního rozvoje a plánování: Alexander Chiteme
- Ministr energetiky: Matthew Nkhuwa
- Ministr dopravy a komunikací: Mutotwe Kafwaya
- Ministryně hospodářských zvířat a rybolovu: Nkandu Luo
- Ministryně pro gender: Elizabeth Phiri
- Ministr všeobecného školství: David Mabumba
- Ministr vyššího školství: Brian Mushimba
- Ministr zdravotnictví: Chitalu Chilufya
- Ministr bytového fondu a rozvoje infrastruktury: Vincent Mwale
- Ministr rozvoje vodohospodářství, sanitace a ochrany životního prostředí: Dennis Wanchinga
- Ministryně práce a sociálního zabezpečení: Joyce Nonde Simukoko
- Ministr půdy a přírodních zdrojů: Jean Kapata
- Ministr těžby a rozvoje nerostných zdrojů: Richard Musukwa
- Ministr národních hodnot a náboženských záležitostí: Godfridah Sumaili
- Ministr cestovního ruchu a umění: Ronald Chitotela
- Ministryně prací a dodávek: Sylvia Bambala Chalikosa
- Ministr mládeže, sportu a rozvoje dítěte: Emmanuel Mulenga
- Ministryně informací a mediálních služeb (mluvčí vlády): Dora Siliya

Zambie je unitární republika prezidentského typu s existencí více politických stran. Zákonodárnou moc má jednokomorové až 166 členné Národní shromáždění (National Assembly), 156 poslanců je voleno ve všeobecných, přímých volbách a 10 členů je jmenováno prezidentem na dobu pěti let. Poslední parlamentní volby se konaly dne 11. 8. 2016 a zvítězila v nich velmi těsně Vlastenecká fronta (PF) nad Sjednocenou stranou pro národní rozvoj (UPND). Prezident

je hlavou státu a zároveň vládou, kterou jmenuje z poslanců Národního shromáždění. Příští všeobecné volby se mají uskutečnit v roce 2021.

1.2 Demografické tendence: Počet obyvatel, průměrný roční přírůstek, demografické složení (vč. národnosti, náboženských skupin)

- Počet obyvatel: 18,4 mil. obyvatel (odhad 2020)
- Hustota obyvatel na 1 km²: 24
- Podíl ekonomicky činného obyvatelstva: 8 mil.

Demografické složení (odhad 2020):

- 0 - 14 let: 45,7 %
- 15 - 24 let: 20,0 %
- 25 - 54 let: 29,0 %
- 55 - 64 let: 3,0 %
- 65 let a více: 2,3 %

Národnostní složení: Zambie je multietnický stát, ve kterém žije více než 70 národnostních skupin. Zambijské obyvatelstvo je tvořeno z 99,5 % původními africkými kmenovými skupinami, z nich nejpočetnější jsou: Bemba 21,0 %, Tonga 13,6 %, Chewa 7,4 %, Lozi 5,7 %, Nsenga 5,3 %, Tumbuka 4,4 %, Ngoni 4,0 %, Lala 3,1 %, Kaonde 2,9 %, Namwanga 2,8 %, Lunda 2,6 %, Mambwe 2,5 %, Luvale 2,2 %, Lamba 2,1 %, Ushi 1,9 %, Lenje 1,6 %, Bisa 1,6 %, Mbunda 1,2 %. Ekonomicky významnými skupinami jsou Indové, Libanonci, Zimbabwané a Jihoafričané.

Náboženské složení: 92 % křesťané (velkou většinou protestanti, dále katolíci a příslušníci afrických křesťanských náboženství), 3 % muslimové, 3 % ostatní (buddhisté, hinduisté), 2 % místní náboženství.

Zambie trpí prudkým demografickým růstem, který aktuálně dosahuje 2,9% ročně. Podle odhadů se populace do roku 2050 rozroste na 40 milionů lidí, pokud nedojde k zvrácení současných trendů.

1.3 Základní makroekonomické ukazatele za posledních 5 let (nominální HDP/obyv., vývoj objemu HDP, míra inflace, míra nezaměstnanosti). Očekávaný vývoj v teritoriu s akcentem na ekonomickou sféru.

Rok	2015	2016	2017	2018	2019	2020
HDP nominální (v mil. USD)	21 245	20 957	25 814	26 719	25 512	23 403
HDP na obyvatele (v PPP, USD)	3 926	3 995	4 113	4 220	4 207	4 021
Růst reálného HDP (%)	2,9	3,8	4,1	3,1	0,8	-3,4

Roční míra inflace (ke konci období, v %)	21,1	7,5	6,1	7,9	11,7	8,0
Roční míra nezaměstnanosti (v %)	7,5	7,4	7,2	7,2	7,1	N/A
Směnný kurz ZMW/USD, ke konci období	10,98	9,92	9,92	11,92	14,11	14,51

Zdroj: EIU, pro rok 2019 se jedná odhad, pro rok 2020 o předpověď. Pro údaje k nezaměstnanosti je zdrojem ILO. N/A - údaj není k dispozici.

Komplikovaná makroekonomická situace brzdí rozvoj země. Zambie od roku 2012 vykazuje pravidelně vysoké schodky státního rozpočtu a rostoucí zadlužení, které v roce 2019 Mezinárodní měnový fond a Světová banka označily za neudržitelné. Zadlužení země podle odhadů ke konci roku 2020 dosáhne přibližně 100 % HDP. Razantnější úsporná opatření ovšem zřejmě nelze očekávat dříve než po všeobecných volbách, které se mají uskutečnit v roce 2021.

Po vypuknutí pandemie Covid-19 se Zambie dostala do velmi obtížné situace z důvodu poklesu světových cen mědi a propadu hodnoty zambijské kwachy (ZMW). Zatímco oficiální směnný kurz ZMW k USD činil ještě v druhé polovině února cca 14,60:1, koncem dubna se již dostal na úroveň téměř 19:1. Za těchto okolností Zambie není zřejmě schopna splácet svůj zahraniční dluh (kromě dalšího jsou v r. 2022 splatné eurobony v hodnotě 750 mil. USD). Zambie se proto obrátila na věřitelské banky s žádostí o restrukturalizaci dluhu. Mezinárodní úvěrový rating Zambie, který v posledních letech setrvale klesá, se v reakci na to dostal na "extrémně spekulativní" úroveň. Vedle toho v létě 2019 přeřadilo OECD Zambii v hodnocení teritoriálního rizika ze 6. do 7., tj. nejrizikovější kategorie.

1.4 Veřejné finance, státní rozpočet - příjmy, výdaje, saldo za posledních 5 let

% HDP	2015	2016	2017	2018	2019	2020
Příjmy	18,8	18,2	17,5	19,1	18,5	17,9
Výdaje	28,3	25,2	24,3	27,4	23,0	24,7
Saldo	-9,5	-6,1	-7,7	-8,3	-4,5	-6,8

Zdroj: EIU, pro rok 2019 se jedná o odhad, pro rok 2020 o předpověď.

1.5 Platební bilance (běžný, kapitálový, finanční účet), devizové rezervy (za posledních 5 let), veřejný dluh vůči HDP, zahraniční zadluženost, dluhová služba

(mil. USD)	2015	2016	2017	2018	2019	2020
Běžný účet - saldo	-768	-954	-1 006	-342	270	-604
Kapitálový účet - saldo	81	55	58	66	77*	N/A
Finanční účet - saldo	-278	-782	-1 012	136	-15,5*	N/A
Devizové rezervy	2 968	2 353	2 082	1 569	1 415	1 462
Zahraniční dluh	11 917	15 359	17 521	19 124	19 368	19 938

Zdroj: EIU, IMF, pro rok 2019 se jedná o odhad, pro rok 2020 o předpověď. Údaje označené * jsou za 1. - 3. čtvrtletí 2019. N/A - údaj není k dispozici

	2015	2016	2017	2018	2019	2020
Veřejný dluh (% HDP)	62,3	60,7	62,0	78,1	87,4	91,8

Zdroj: EIU, pro rok 2019 se jedná o odhad, pro rok 2020 o předpověď.

1.6 Bankovní systém (hlavní banky a pojišťovny)

Zambijský bankovní systém se rychle rozvíjí a poskytuje víceméně všechny standardní služby (akreditivy, běžné a spořicí účty, úvěry, mezinárodní převody, výměnu deviz a valut, atd.). Rozšířené je internetové a mobilní bankovníctví. Užívání platebních karet při platbách v obchodech, hotelech a dalších zařízeních zejména ve velkých městech je běžné, poměrně často se však v poslední době vyskytují případy zneužití karet, zejména při výběrech z bankomatů (tzv. skimming). Obezřetnost je proto namístě.

Bankovní sektor v Zambii je liberalizován. Funkci bankovního dohledu a řízení monetární politiky má centrální banka – [Bank of Zambia](#).

V Zambii je v současnosti zaregistrováno následujících 18 komerčních bank: AB Bank Zambia, Absa Bank Zambia, Access

Bank Zambia, Atlas Mara Bank Zambia, Bank of China (Zambia), Cavmont Bank, Citibank Zambia, Ecobank Zambia, First Alliance Bank Zambia, First Capital Bank Zambia, First National Bank Zambia, Indo-Zambia Bank, Investrust Bank, Stanbic Bank Zambia, Standard Chartered Bank, United Bank for Africa Zambia, Zambia Industrial Commercial Bank, Zambia National Commercial Bank. Seznam bank s kontaktními informacemi je k dispozici na [webových stránkách Bank of Zambia](#).

Dozor nad pojišťovnami je v Zambii v rukou [Pensions and Insurance Authority](#). Na jejích webových stránkách je pravidelně aktualizován [seznam autorizovaných zajišťoven a pojišťoven](#). V současné době jsou v Zambii zaregistrovány tři zajišťovny a přibližně tři desítky pojišťoven.

1.7 Daňový systém

Za výběr daní (a cel) je v Zambii zodpovědná [Zambia Revenue Authority](#), na jejích webových stránkách lze najít [podrobné informace k jednotlivým druhům daní](#). ČR se Zambií vyjednává dohodu o zamezení dvojímu zdanění, přístup zambijské strany je však zatím značně liknavý. Následující přehled uvádí nejdůležitější druhy daní, které se v Zambii odvádějí:

Přímé daně:

Daň z příjmů právnických osob:

Standardní sazba daně je 35 %. Firmy obchodované na lusacké burze mají sníženou sazbu 33 %. Zvláštní sazby jsou uplatňovány pro zemědělce a výrobce potravin (10 %), vývozce tzv. netradičních komodit, tj. všech komodit kromě mědi a kobaltu (15 %), obchodní aktivity spojené s charitativní činností (15 %) a výrobce chemických hnojiv (15 %). Speciální daňový režim existuje rovněž pro společnosti působící v těžbě nerostných surovin (30%).

Společnosti, které v Zambii investují více než 0,5 mil. USD a operující v prioritních sektorech ekonomického rozvoje definovaných zákonem o Zambijské rozvojové agentuře (zpracovatelský průmysl, výstavba infrastruktury, energetika a vodní hospodářství), společnosti působící ve venkovských oblastech, zvláštních ekonomických zónách nebo průmyslových parcích, jsou po dobu prvních pěti let osvobozeny od placení daní z dividend a rovněž daní z příjmu, po další tři roky jsou jim daně sníženy o 50 % a po následující dva roky jsou jim daně sníženy o 25 %. Mají nárok na bezcelní dovoz zařízení.

Všichni zaměstnavatelé jsou povinni odvádět poplatky na důchodové pojištění zaměstnanců. Z hrubé mzdy zaměstnance je odváděno 5 %, ve stejné výši přispívá i zaměstnavatel. Na webových stránkách [National Pension Scheme Authority](#) jsou všechny potřebné informace k penzijnímu pojištění.

V roce 2019 byl zaveden všeobecný systém zdravotního pojištění, do nějž zaměstnavatel i zaměstnanec (příp. osoba samostatně výdělečně činná) odvádějí po 1 % z hrubé mzdy. Systém spravuje [National Health Insurance Management Authority](#), ne jejímž webu lze najít veškeré detaily a přihlásit se k pojištění.

Daň z příjmů fyzických osob: Uplatňována je progresivní sazba daně v závislosti na výši ročních příjmů.

- do 39600 ZMW: 0 %
- 39601 - 49200 ZMW: 25%
-

49201 - 74400 ZMW: 30%

- nad 74400 ZMW: 37,5%

Srážkové daně:

- Daň z příjmu z licencí a manažerských a poradenských služeb: 15% rezidenti, 20 % nerezidenti
- Daň z pronájmu: 10%
- Licenční poplatky: 15 % rezidenti, 20% nerezidenti
- Daň z provize: 15 % rezidenti, 20% nerezidenti
- Daň z převodu majetku: 5%
- Daň z dividend: 15% rezidenti, 20 % nerezidenti
- Daň z úroků: 15% rezidenti, 20 % nerezidenti

DPH: Standardní sazba DPH je 16 %. Osvobozeny od DPH jsou základní potraviny, dodávky pro zemědělství, zdravotnictví a školství, dále dopravní a vodohospodářské služby, prodej půdy, resp. obytných prostor.

Celní sazby: Výše celních sazeb se pohybuje v rozmezí od 0 % do 25 % (podrobnosti uvádíme v kapitole 6.2).

2. Zahraniční obchod a investice

Klíčovou vývozní komoditou Zambie je měď, která představuje více než 70 % veškerých příjmů z vývozu. Zambie je sedmým největším světovým producentem mědi (a po Konžské demokratické republice druhým největším v Africe). Hlavní vývozní destinací je dlouhodobě Švýcarsko, jehož firmy (předně Glencore International AG) řídí většinu exportu mědi. Nejvýznamnějším dovozcem je Jihoafrická republika, následovaná Čínou.

Podkapitoly:

- 2.1. Obchodní bilance za posledních 5 let – vývoz, dovoz, saldo
- 2.2. Teritoriální struktura – postavení v (k) EU
- 2.3. Komoditní struktura
- 2.4. Zóny volného obchodu (VT parky, investiční zóny)
- 2.5. Investice - přímé zahraniční investice v teritoriu (odvětvová a teritoriální struktura)
- 2.6. Investice - podmínky vstupu zahraničního kapitálu (omezení, pobídky pro investory)

2.1 Obchodní bilance za posledních 5 let – vývoz, dovoz, saldo

mil. USD	2015	2016	2017	2018	2019	2020
Vývoz	7 362	6 535	8 216	9 029	7 228	6 921
Dovoz	7 436	6 539	7 255	8 516	6 499	5 849
Obchodní bilance	-74	-4	960	514	729	1 072

Zdroj: EIU, pro rok 2019 se jedná o odhad, pro rok 2020 o předpověď.

2.2 Teritoriální struktura – postavení v (k) EU

Hlavní destinace vývozu ze Zambie v roce 2019:

Pořadí	Země	Objem vývozu (mil. USD)	Podíl na celkovém vývozu (%)
1.	Švýcarsko	2 906	41,3
2.	Čína	1 503	21,4
3.	Konžská dem. rep.	901	12,8
4.	Singapur	579	8,2
5.	JAR	298	4,2
6.	Malawi	104	1,5
7.	Zimbabwe	100	1,4

8.	Hong Kong	76	1,1
9.	Tanzanie	68	1,0
10.	Keňa	63	0,9

Zdroj: Bank of Zambia

Hlavní dovozci do Zambie v roce 2019:

Pořadí	Země	Objem dovozu (mil. USD)	Podíl na celkovém dovozu (%)
1.	JAR	2 223	30,1
2.	Čína	1 021	14,1
3.	Spoj. arab. emiráty	740	10,2
4.	Indie	352	4,9
5.	Japonsko	219	3,0
6.	Tanzanie	204	2,8
7.	Mauricius	201	2,8
8.	USA	187	2,6
9.	Velká Británie	132	1,8
10.	Německo	113	1,6

Zdroj: Bank of Zambia

Podle údajů IMF byla EU jako celek (EU27) za rok 2019 4. největším dovozcem do Zambie s podílem 7,6 % na celkových dovozech a pro Zambii 7. nejvýznamnější exportní destinací s podílem 1,5 % na celkových vývozech ze Zambie. Členské státy EU do Zambie v roce 2019 vyvezly zboží v úhrnné hodnotě 490 milionů euro, dovezly naopak za 100 milionů euro. Z pohledu EU je Zambie méně významným trhem, který nedosahuje regionální důležitosti.

2.3 Komoditní struktura

Hlavními vývozními položkami ze Zambie v roce 2019 byly: měď a měďné výrobky (cca 80 % exportu); drahé kameny a kovy; sůl, síra, kámen, cement apod.; ostatní kovy; anorganické chemikálie; cukr a cukrovinky; mechanická zařízení a díly; železo a ocel; nápoje; potraviny; tabák.

Hlavními položkami dovozu do Zambie pak byly: minerální paliva a maziva; stroje a strojní zařízení; dopravní prostředky, hnojiva; elektrická zařízení; plastové výrobky; chemické výrobky; výrobky z železa a oceli; léčiva.

2.4 Zóny volného obchodu (VT parky, investiční zóny)

Zambijská vláda začala zóny volného obchodu budovat od roku 2005. Existují zóny dvojího druhu: **Multi-Facility Economic Zone** (momentálně čtyři: Chambishi, Lusaka East, Lusaka South a Lumwana) a **Industrial Park** (dva: Ndola a Roma). Investor ale může navrhnout vládě jakoukoliv jinou lokalitu. Zóny slouží firmám vyrábějícím pro export i pro

tuzemský trh.

2.5 Investice - přímé zahraniční investice v teritoriu (odvětvová a teritoriální struktura)

	2015	2016	2017	2018	2019
Toky FDI do Zambie (mil. USD)	1 305	663	1 108	569	N/A
Objem FDI v Zambii (mil. USD)	16 488	18 855	19 866	20 435	N/A

Zdroj: UNCTAD. Údaje pro rok 2019 nejsou prozatím k dispozici.

Většina investic míří do oblasti těžby a základního zpracování nerostných surovin, zejména mědi. Hlavními investory jsou Kanada, Austrálie, Velká Británie, Čína a USA. Roste ale i příliv investic do zpracovatelského průmyslu, energetiky, zemědělství a potravinářství a do sektoru služeb. Významné investice v posledních letech směřují do budování fyzické infrastruktury; v této oblasti je dominantním partnerem Čína.

2.6 Investice - podmínky vstupu zahraničního kapitálu (omezení, pobídky pro investory)

Zambie je zemí v zásadě otevřenou zahraničním investicím, podporuje soukromé investice ve všech produktivních odvětvích vč. zemědělství, těžebního a zpracovatelského průmyslu, energetiky a cestovního ruchu. Tržní a investiční prostředí je liberalizované, zřízeny byly též zvláštní ekonomické zóny.

V žebříčku Ease of Doing Business Světové banky se Zambie v roce 2019 umístila na 85. místě ze 190 zemí. Pozitivně byla hodnocena v oblasti přístupu k úvěrům a získání stavebních povolení, špatné skóre měla naopak, pokud jde o registraci majetku a přístup k elektřině, ale i zahájení podnikání.

Mezi zahraničními a tuzemskými investory podle zákona není rozdíl. Pro zahraniční investory neexistují žádná omezení, zákazy nebo podmínky týkající se nutnosti vytvářet zisk, kupovat přednostně místní zboží, vyvážet určité procento produkce nebo nutnosti investovat do určité oblasti, časové omezení zahraničního podílu nebo povinného transferu technologií. Zahraniční subjekty mohou zakládat, vlastnit a zcizovat firmy, repatriovat příjmy a zisky. S výjimkou společností důležitých pro národní bezpečnost neexistuje žádné omezení vlastnického podílu zahraničního subjektu. Zahraniční subjekty si mohou pronajmout půdu až na 99 let. V současné době ovšem probíhají debaty o možné změně zákona a zkrácení této doby.

Vlastnická práva jsou chráněna zákonem, který zaručuje ochranu všem subjektům, a tato práva jsou v zásadě respektována. Vyvlastnění je podle zákona možné pouze z důvodu státního zájmu, musí být schváleno parlamentem a investor musí dostat odpovídající kompenzaci. V posledních letech nejsou známy případy vyvlastnění. V roce 2019 nicméně vláda obvinila jednu z největších těžebních firem v zemi, Konkola Copper Mines, většinou vlastněnou indickou společností Vedanta, z porušení podmínek licence a probíhá spor o její likvidaci, což vyvolalo určité pochybnosti o ochraně investic v Zambii.

Od roku 2007 je hlavním orgánem státní správy pro oblast zahraničních investic [Zambia Development Agency](#) (ZDA), která funguje též jako tzv. jednotné místo "one-stop-shop", kde si zahraniční investor může vyřídit všechny formality spojené se založením firmy. ZDA nabízí firmám operujícím v prioritních sektorech ekonomického rozvoje, ve venkovských oblastech, zvláštních ekonomických zónách nebo průmyslových parcích a které investují více než 0,5 mil. USD, následující investiční pobídky:

- Nulová daň ze zisku po dobu pěti let od uskutečnění investice;
- 50% snížení daně ze zisku v 6. až 8. roce od uskutečnění investice;
- 25% snížení daně ze zisku v 9. až 10. roce od uskutečnění investice;
- Pětileté osvobození od daně z dividend od prvního deklarovaného roku;
- Pětileté osvobození od cel na dovážené strojní vybavení a zařízení;
- 100 % odpisy hodnoty kapitálových výdajů na zdokonalení podnikové infrastruktury.

3. Vztahy země s EU

Zambie není z hlediska EU příliš významným obchodním partnerem; vztahy jsou spíše politické a v oblasti rozvojové spolupráce. V Lusace se kromě Delegace EU nacházejí zastupitelské úřady těchto členských států: Německo, Francie, Švédsko, Finsko, Irsko, Itálie a ČR. Též pro většinu z nich (méně v případě Francie a Itálie) představuje rozvojová spolupráce jednu z priorit.

Podkapitoly:

- 3.1. [Zastoupení EU v zemi](#)
- 3.2. [Obchodní vztahy země s EU](#)
- 3.3. [Poskytování rozvojových fondů a nástrojů EU](#)

3.1 Zastoupení EU v zemi

Delegation of the European Union to the Republic of Zambia and COMESA

Plot 4899, Los Angeles Boulevard, Longacres, P. O. Box 34871

Lusaka, Zambia

Telefon: +260 211255583

Fax: +260 211252336

E-mail: delegation-zambia@eeas.europa.eu

Web: https://eeas.europa.eu/delegations/zambia_en

3.2 Obchodní vztahy země s EU

EU jako celek patří k méně významným obchodním partnerům Zambie. Z pohledu EU je pak Zambie relativně nevýznamným trhem. Zambie z EU dováží především strojírenské výrobky, dopravní prostředky, léky, hnojiva, chemikálie, elektrické přístroje a elektroniku a v menší míře též potraviny. Země EU naopak dovázejí měď v různém stádiu zušlechťení a zpracování, drahokamy, tabák, kůže, řezané květiny a potraviny. EU jako celek (EU27) byla za rok 2019 4. největším dovozcem do Zambie s podílem 7,6 % na celkových dovozech a pro Zambii 7. nejvýznamnější exportní destinací s podílem 1,5 % na celkových vývozech ze Zambie. Členské státy EU do Zambie v roce 2019 vyvezly zboží v úhrnné hodnotě 490 milionů euro, dovezly naopak za 100 milionů euro.

Zambie má v rámci iniciativy „Everything but Arms“ výhodu bezcelního dovozu zboží na evropské trhy bez množstevního omezení. EU v rámci iniciativy „Aid for Trade“ podporuje ekonomické reformy a rozvoj obchodního a ekonomického know-how. Z iniciativy Delegace EU byl založen [European Union Zambia Business Club](#), sdružující evropské a zambijské firmy. Pokračují jednání o dohodě o hospodářském partnerství (Economic Partnership Agreement, EPA) mezi EU a zeměmi SADC, k podpisu dohody však zatím nedošlo, Zambie se řadí mezi šest zemí regionu SADC, které svůj podpis k prozatímní EPA nepřipojily.

3.3 Poskytování rozvojových fondů a nástrojů EU

Pro léta 2014 - 2020 je v rámci 11. Evropského rozvojového fondu (EDF) pro Zambii vyčleněna částka 484 mil. EUR. Největší část těchto prostředků je určena na projekty v sektoru energetiky (244 mil. EUR), dále zemědělství (110 mil. EUR) a na projekty podporující řádnou správu a dobré vládnutí (100 mil. EUR). Zbýlých 30 mil. EUR je vyhrazeno na podpůrné mechanismy implementace EDF.

Otevřené tendry, granty a projektové výzvy EU v rozvojové oblasti jsou publikovány na [webu Evropské komise](#).

4. Obchodní a ekonomická spolupráce s ČR

Úroveň obchodní a ekonomické spolupráce ČR se Zambií je pod svým potenciálem. Český vývoz spočívá víceméně v jednorázových dodávkách zboží, dlouhodobější obchodní vztahy se zatím rozvíjejí pouze v sektoru zemědělství. Největší vývozní položkou ze Zambie do ČR stejně jako do jiných zemí je dlouhodobě měď, za rok 2019 ovšem k žádnému dovozu mědi ze Zambie nedošlo. Celkově je zambijský dovoz do Česka zanedbatelné úrovně.

Podkapitoly:

- 4.1. [Bilance vzájemné obchodní výměny za posledních 5 let](#)
- 4.2. [10 nejvýznamnějších položek českého vývozu/dovozu](#)
- 4.3. [Vzájemná výměna v oblasti služeb](#)
- 4.4. [České investice v teritoriu: Firmy a joint-ventures ve vzájemném obchodu a v ostatních oblastech ekonomické spolupráce](#)
- 4.5. [Smluvní základna mezi oběma státy](#)
- 4.6. [Zahraniční rozvojová spolupráce](#)

4.1 Bilance vzájemné obchodní výměny za posledních 5 let

(CZK tis.)	2015	2016	2017	2018	2019
Vývoz	100 254	60 363	41 458	79 162	118 817
Dovoz	2 204	2 723	4 516	3 972	581
Obrat	102 458	63 086	45 974	83 135	119 398
Bilance	98 051	57 639	36 943	75 190	118 236

Zdroj: ČSÚ

Bilance vzájemného obchodu je z pohledu ČR dlouhodobě aktivní.

4.2 10 nejvýznamnějších položek českého vývozu/dovozu

Nejvýznamnější položky českého vývozu do Zambie za rok 2019:

Kód zboží	Název zboží	Objem CZK (tis.)
844	Stroje pro přípravu vláken spřádání aj přízí	25 311
8471	Stroje automat zprac dat jednotky snímače ap	23 604
8451	Stroje na praní žehlení barvení ap látek příz	22 377
8477	Stroje na zpracování kaučuku plastů jn	16 207

2309	Přípravky používané k výživě zvířat	3 730
8446	Stavy tkalcovské	2 315
8517	Telefonní přístroje ap	2 298
8479	Stroje mechanické s vlastní indiv funkcí jn	2 190
8437	Stroje pro čištění třídění ap semen zrní aj	2 141
8419	Stroje ke zpracování materiálů změnou teplot	1 646

Zdroj: ČSÚ

Nejvýznamnější položky dovozu ze Zambie do ČR za rok 2019:

Kód zboží	Název zboží	Objem CZK (tis.)
603	Květiny řezané na kytice ap čersvé sušené aj	267
901	Káva i pražená dekofeinovaná slupky náhražky	110
7103	Drahokamy polodrahokamy i opracované apod	89
708	Luštěniny i vyluštěné čerstvé chlazené	69
2309	Přípravky používané k výživě zvířat	12
810	Ovoce ostatní čerstvé	11
604	Listy větve ost části rostlin k okras účelům	3
8207	Nástroje vyměnitelné pro náradí stroje obráb	2
8421	Odstředivky přístroje k filtrování čištění	1
8538	Části přístrojů k ochraně el. obvodů, rozvaděčů	1

Zdroj: ČSÚ

4.3 Vzájemná výměna v oblasti služeb

Velvyslanectví ČR v Lusace doposud neregistruje žádnou vzájemnou výměnu v oblasti služeb. Potenciální možnosti však existují zejména v oblasti cestovního ruchu.

4.4 České investice v teritoriu: Firmy a joint-ventures ve vzájemném obchodu a v ostatních oblastech ekonomické spolupráce

V Zambii existuje jedna (nevelká) česká investice: Chovatelské družstvo Impuls, resp. jeho místní joint-venture Breeding Impuls Zambia působí v oblasti inseminace skotu.

4.5 Smluvní základna mezi oběma státy

Pokračují jednání o uzavření Dohody o zamezení dvojímu zdanění, zambijská strana k nim však přistupuje značně liknavě. Dohoda o ochraně a podpoře investic není uzavřena.

Smluvní základna mezi Zambii a ČR tak obsahuje smlouvy z doby před nezávislostí Zambie, případně z 80. let. 20. stol.:

- Dohoda mezi vládou Československé socialistické republiky a vládou Zambijské republiky o spolupráci v oblasti zdravotnictví a lékařských věd (Praha, 18. 6. 1987) 48/1989 Sb., 52/2006 Sb.m.s.
- Dohoda o kulturní spolupráci mezi vládou Československé socialistické republiky a vládou Zambijské republiky (Praha, 28. 8. 1980), 54/1983 Sb.
- Dodatková úmluva o civilním řízení soudním mezi Republikou československou a Spojeným královstvím Velké Británie a Severního Irska, Praha, 15. 2. 1935, č. 178/1935 Sb., 218/1935 Sb., 8/1936 Sb., 47/1936 Sb., 64/1936 Sb., 117/1936 Sb., 350/1936 Sb., 78/1937 Sb., 152/1938 Sb., 156/1938 Sb.
- Smlouva mezi Republikou československou a Spojeným královstvím Velké Británie a Irska o právní pomoci ve věcech občanských, v Londýně, 11.11.1924, č. 70/1926 Sb., 123/1926 Sb., 60/1927 Sb., 140/1927 Sb., 12/1929 Sb., 204/1930 Sb., 47/1931 Sb., 107/1931 Sb., 146/1931 Sb., 28/1932 Sb.
- Smlouva mezi Republikou československou a Spojeným královstvím Velké Británie a Irska o vzájemném vydávání zločinců změněná Protokolem podepsaným v Londýně dne 4. června 1926, č. 211/1926 Sb., 22/1928 Sb., 73/1928 Sb., 56/1929 Sb., 166/1932 Sb., 212/1934 Sb., 25/1935 Sb.

4.6 Zahraniční rozvojová spolupráce

[Program zahraniční rozvojové spolupráce ČR se Zambii na léta 2018–2023](#) se tematicky zaměřuje na zemědělství a rozvoj venkova. V roce 2019 alokovala ČR na program v Zambii 26 mil. Kč. Projekty ČR se soustředí zejména na zvýšení produktivity drobných zemědělců a zemědělských družstev, diverzifikaci jejich produkce a zlepšení přístupu na trh. Podrobnější informace o jednotlivých projektech lze najít na webových stránkách [České rozvojové agentury](#). Vedle toho poskytuje ČR Zambii humanitární pomoc, v posledních letech zejména uprchlíkům v táborech a obyvatelům sousedních komunit či na zvyšování odolnosti proti přírodním katastrofám (sucho aj.). Velvyslanectví ČR v Lusace podporuje místní neziskové organizace a další subjekty prostřednictvím tzv. malých lokálních projektů. V roce 2020 probíhají dva - na zlepšení zpracování a odbytu produkce zemědělců a vybudování vodní infrastruktury pro základní školu. ČR nabízí Zambii také vládní stipendia. V akademickém roce 2019/2020 začalo v ČR studovat 6 nových stipendistů ze Zambie.

5. Mapa oborových příležitostí - perspektivní položky českého exportu

[Mapa globálních oborových příležitostí](#) zpracovaná Ministerstvem zahraničních věcí, Ministerstvem průmyslu a obchodu a agenturou CzechTrade se zaměřuje na perspektivní sektory, přičemž bere v úvahu exportní kapacitu na straně českého vývozu a strukturu a specifika místní ekonomiky. Výčet oborů je zaměřený na sektory, ve kterých na cílových trzích stabilně roste poptávka a v nichž v současné době není plně využit exportní potenciál České republiky.

Podkapitoly:

- 5.1. [Nejperspektivnější položky pro český export, odvětví pro investice, privatizační a rozvojové projekty](#)
- 5.2. [Kalendář akcí](#)

5.1 Nejperspektivnější položky pro český export, odvětví pro investice, privatizační a rozvojové projekty

Důlní, těžební a ropný průmysl

Těžební průmysl (zejména těžba mědi) zůstává nadále nejdůležitějším odvětvím místního hospodářství, v posledních letech tvoří cca 12 % HDP a 80 % exportních příjmů země. Na těžbě mědi byla a je zambijská ekonomika závislá, ložiska se ale postupně vyčerpávají. Zambie postupně rozšiřuje spektrum těžených nerostů (nikl, kobalt, mangan, zlato...). Relativně významná je také těžba polodrahokamů a drahokamů, zejména smaragdů. Investiční prostředí v těžebním průmyslu ovšem negativně ovlivňuje nevyzpytatelná daňová politika zambijské vlády. V září 2019 vláda sice odvolala avizované nahrazení DPH daní z prodeje, která by byla odváděna na všech stupních dodavatelského řetězce, ovšem snížila možnosti odpočtů DPH a zvýšila některá dovozní a vývozní cla. Vedle toho vláda obvinila jednu z největších těžebních firem, Konkola Copper Mines, většinou vlastněnou indickou společností Vedanta, z porušení podmínek licence a probíhá spor o její likvidaci, což vyvolalo určité pochybnosti o ochraně investic v Zambii.

Perspektivní trh najdou firmy nabízející důlní technologie pro hlubinnou i povrchovou těžbu, těžební či přepravní stroje, stroje na zpracování rud, zařízení sléváren (zejména mědi) a tavicích pecí, a rovněž chemikálie využitelné při extrakci minerálů a zpracování rud.

Energetický průmysl

Instalovaný výkon zambijských elektráren je přibližně 3000 MW. Více než 80 % elektrické energie pochází z vodních zdrojů. V zemi existují čtyři významné zdroje – vodní elektrárna Kariba (1080 MW), vodní elektrárna Kafue Gorge (980 MW) a menší vodní elektrárny Itezhi-Tezhi (120 MW) a Victoria Falls (108 MW). Dalším významným zdrojem je (v Zambii zatím jediná) uhelná elektrárna u města Maamba s kapacitou 300 MW a elektrárna na těžký topný olej ve městě Ndola s kapacitou 110 MW. Mimoto v zemi funguje řada malých zejména vodních a naftových elektráren.

V důsledku klimatických změn roste nepravidelnost trvání období dešťů a obecně se snižují srážkové úhrny. Produkce hydroelektráren tudíž nestačí pokrýt domácí spotřebu energie. Výsledkem extrémně suché sezony 2018/19 byl deficit až 900 MW a každodenní odstávky elektřiny trvající i přes 15 hodin. Modernizaci vyžaduje také rozvodná infrastruktura. Výpadky proudu silně postihují ostatní odvětví průmyslu. Domácnosti i průmyslové podniky si proto musí vypomáhat diesellovými generátory. Okolo 70 % obyvatel (zejména na venkově) nemá přístup k elektřině a je energeticky závislých zejména na spalování dřeva a dřevěného uhlí.

Na řece Zambezi, Kafue a Luangwa existuje řada lokalit vhodných k budování dalších vodních elektráren. V roce 2020 má být do provozu uvedena další elektrárna na řece Kafue s instalovanou kapacitou 750 MW. V počáteční fázi je projekt výstavby velké vodní elektrárny Batoka na řece Zambezi (2 100 MW) a na řece Luapula (1200 MW). Zambie má vysoký potenciál pro výrobu elektřiny z obnovitelných zdrojů, a to zejména v solární energetice - průměrné sluneční záření se odhaduje na 5,5 kWh/m²/den. S podporou mezinárodních institucí a zahraničních rozvojových agentur začala realizace několika energetických projektů. V roce 2019 byly uvedeny do provozu první dvě větší fotovoltaické elektrárny v Zambii s instalovanou kapacitou 54 MW, resp. 34 MW. S podporou německé rozvojové banky KfW má být vybudováno šest fotovoltaických elektráren po 20 MW a několik malých vodních elektráren (do 20 MW) v úhrnné kapacitě 100 MW a připravují se další projekty, kromě fotovoltaiky i v podobě větrných a geotermálních zdrojů.

Existuje vysoká poptávka po generátorech, jak pro domácnosti a veřejné budovy, tak i pro výrobní provozy. Rychle roste obliba (solárních) invertorů. Uplatnění najdou zařízení na výrobu elektrické energie z obnovitelných zdrojů (např. malé

vodní elektrárny, solární a větrné elektrárny, domácí solární ohřivače), včetně zapojení off-grid.

Kovozpracovatelský průmysl

V souvislosti se stavebním boomem zaznamenává rychlý růst dovoz konstrukcí a částí ze železa a oceli (stavební ocel). Tento trend bude pokračovat i v blízké budoucnosti.

Obranný průmysl

Šance pro český obranný průmysl lze spatřovat především v oblasti oprav zastaralé techniky sovětské a ruské provenience, tj. tanky, obrněné transportéry, letadla, vrtulníky. Modernizační projekty připravuje armáda, policie i další ozbrojené složky, problematické je však získání potřebných finančních prostředků vzhledem ke svízelnému stavu veřejných financí. Potenciál skýtají také dodávky ručních zbraní a munice pro bezpečnostní agentury a další soukromé subjekty.

Stavební průmysl

Přestože vláda musela díky nedostatku financí pozastavit realizaci některých velkých infrastrukturních projektů, stavebnictví zůstane v následujícím období významným zdrojem ekonomického růstu Zambie. Poptávka po stavebních strojích a stavebních komponentech v posledních letech rychle rostla. Zahraniční konkurence však na trhu již nejen dlouho působí, začíná sem přenášet i část výrobních kapacit.

Zábava a volný čas

Cestovní ruch je jednou ze tří hlavních priorit aktuálního národního rozvojového plánu Zambie. Potenciál zejména v oblasti přírodních zajímavostí (národní parky, safari) zůstává doposud z velké části nevyužit v důsledku chybějící infrastruktury. Vedle budování přístupové infrastruktury (silnice, místní letiště a jejich vybavení) jde o výstavbu ubytovacích kapacit, rozvoj hotelnictví, gastronomie apod. Projekty v této oblasti podporují někteří zahraniční donoři, zejména s ohledem na ochranu životního prostředí.

Zemědělský a potravinářský průmysl

Zambie má rozsáhlé plochy dosud neobdělané zemědělské půdy, značné zdroje podzemní vody a příznivé klima. Problém zambijského zemědělství je v jeho nedostatečné diverzifikaci (dominuje pěstování několika základních plodin, zejména kukuřice) a dále se toto odvětví potýká s velmi nedostatečnou mechanizací a do značné míry i chemizací. Většina zemědělské půdy je závislá na srážkách, jen minimum je uměle zavlažováno.

Diverzifikace a intenzifikace zemědělství a přechod od samozásobitelství k modernějším metodám pěstování plodin a chovu zvířat zůstane dlouhodobě základní prioritou strategie rozvoje Zambie. Rozvoj zpracování zemědělské produkce a navazujícího potravinářského průmyslu bude i nadále jedním z hlavních cílů vlády. S rozvojem zambijského zemědělství souvisí i rychle stoupající poptávka po zemědělské technice, a to jak pro velké, tak i pro menší provozy. Obdobně se vyvíjí poptávka po strojích a nářadí pro zemědělství, zavlažovacích systémech a průmyslových hnojivech.

V oblasti potravinářského průmyslu roste poptávka po široké škále technologií a zařízení, jako jsou balicí a plnicí stroje, skladovací a přepravní zařízení, chladicí a mrazicí technika aj. Rozmach zažívá také dovoz i výroba alkoholických i nealkoholických nápojů, takže uplatnění naleznou dodavatelé zařízení pro tyto výrobní provozy, včetně pivovarnických a destilačních technologií.

Možnosti existují v chovatelském sektoru, konkrétně v oblasti umělé inseminace hospodářských zvířat. Díky kvalitnímu českému referenčnímu projektu je zde další prostor pro dodávky české laboratorní techniky a dalšího přístrojového vybavení a spotřebního materiálu spojeného s umělou inseminací dobytka. Další perspektivní oblastí je průmyslový chov a následné zpracování sladkovodních ryb.

5.2 Kalendář akcí

V Zambii se každoročně konají tyto hlavní výstavy a veletrhy:

- [Agritech Expo Zambia](#) - duben, Chisamba
- [Zambia Agriculture and Commercial Show](#) – srpen, Lusaka
- [Zambia International Trade Fair](#) – červen, Ndola
- [Copperbelt Mining, Agriculture, and Commercial Show](#) – květen, Kitwe

-
- [Zambia International Mining and Energy Conference & Exhibition](#) – červen, Lusaka

Nejvýznamnější akcí je zemědělský veletrh Agri Tech Expo ve městě Chisamba, jehož se v posledních letech účastnili i čeští vystavovatelé. Ostatní akce jsou spíše lokálního charakteru, zastíněné významnějšími veletrhy v JAR.

6. Základní podmínky pro uplatnění českého zboží na trhu

Zambijský trh je relativně malý a kupní síla většiny obyvatel mimo městské aglomerace velmi nízká. Výhodné může být orientovat se i na další trhy v regionu, tj. země SADC, resp. COMESA. Je třeba počítat s velmi silnou jihoafrickou konkurencí a rychle rostoucími dovozy levného čínského zboží.

Podkapitoly:

- 6.1. [Vstup na trh: distribuční a prodejní kanály, využívání místních zástupců, další faktory ovlivňující prodej](#)
- 6.2. [Dovozní podmínky a dokumenty, celní systém, kontrola vývozu, ochrana domácího trhu](#)
- 6.3. [Podmínky pro zřízení kanceláře, reprezentace, společného podniku](#)
- 6.4. [Požadavky na propagaci, marketing, reklamu \(využití HSP\), významné veletrhy a výstavy v teritoriu](#)
- 6.5. [Problematika ochrany duševního vlastnictví](#)
- 6.6. [Trh veřejných zakázek](#)
- 6.7. [Způsoby řešení obchodních sporů, rizika místního trhu a investování v teritoriu, obvyklé platební podmínky, platební morálka](#)
- 6.8. [Místní zvyklosti důležité pro obchodní kontakty, úřední a používaný jazyk\(y\), státní svátky, pracovní a prodejní doba](#)
- 6.9. [Víza, poplatky, specifické podmínky cestování do teritoria \(oblasti se zvýšeným rizikem pro cizince\)](#)
- 6.10. [Podmínky pro zaměstnávání občanů z ČR](#)
- 6.11. [Podmínky využívání místní zdravotní péče českými občany a občany EU](#)

6.1 Vstup na trh: distribuční a prodejní kanály, využívání místních zástupců, další faktory ovlivňující prodej

Situace v Zambii je pro české vývozce komplikovaná z mnoha důvodů. Vedle faktorů, působících v řadě zemí regionu (nízká kupní síla většiny obyvatel, geografická vzdálenost, byrokracie, rozšířená korupce, nedůvěra v serióznost partnera atp.) existují i specifické faktory, jako např. orientace na tradiční (především jihoafrické) dodavatele, neexistence bilaterální smluvní základny a v případě dodávek pro státní subjekty posledních letů rapidně se zhoršující stav veřejných financí a rostoucí riziko platební neschopnosti.

V Zambii neexistují žádné překážky přímému prodeji, rychle se rozvíjí e-commerce. Přesto je z dlouhodobého hlediska výhodnější navázat vztah s místním (případně jihoafrickým) spolehlivým partnerem (dovozcem, distributorem, zástupcem). Rozšířenou formou vstupu zahraničních firem na místní trh je i společný podnik se zambijským partnerem, rozvíjí se rovněž franchising (hotelové služby, restaurační služby, výroba nápojů, turistika). V každém případě hrají v obchodním styku v Zambii důležitou roli osobní známosti - přímý osobní styk s klientem (dovozcem, distributorem) je proto základním předpokladem prodejního úspěchu.

Distribuci zboží v Zambii ztěžuje obtížná dopravní dostupnost řady míst mimo větší města. Zboží je do Zambie většinou dováženo nákladními auty přes přístav v Durbanu a Port Elisabeth (JAR), méně Beira a Nacala (Mosambik), Dar es Salaam (Tanzanie) nebo Walvis Bay (Namibie). Doprava z přístavu může trvat i několik týdnů.

U dodávek strojů a složitějších zařízení zákazník očekává dostatečnou zásobu náhradních dílů a servis. Významným faktorem zůstává cena výrobku, ale i kvalita záručních a pozáručních služeb. Spotřební zboží lze na místním trhu uplatnit prostřednictvím distributorů a velkoobchodů či přímo maloobchodních (většinou jihoafrických) řetězců (Shoprite, Spar, PicknPay, Woolworth). Základním kritériem většiny potenciálních distributorů je cena, která by měla být i po započítání nákladů na dopravu a vyšších cel konkurenceschopná jihoafrickým dodavatelům.

Veškeré propagační a podobné materiály jsou v anglickém jazyce. Místní zástupci často očekávají ochotu nových dovozců investovat do marketingu.

6.2 Dovošní podmínky a dokumenty, celní systém, kontrola vývozu, ochrana domácího trhu

Vzhledem k vnitrozemské poloze Zambie je dovoz zboží do země logisticky poměrně složitý a dlouhý proces. Zdlouhavé celní řízení zvyšuje náklady na uskladnění zboží, počítat je třeba s rozšířenou korupcí. Český vývozce musí dovozci dodat fakturu, která musí obsahovat jména dodavatele a příjemce zboží, název zboží, jednotkovou a celkovou cenu a údaje o množství. Dále je třeba dokládat osvědčení o původu zboží, lodní nákladový list (Bill of Lading) nebo letecký nákladový list (Air Waybill), balící listy (Packing List). Pro statistické účely je vyplňován formulář Import Declaration Form. Dovážené léky a potraviny musí mít popis v angličtině, kde je přesné složení všech ingrediencí a vyznačena doba trvanlivosti (léky musí uvádět i dávkování a varování před nežádoucími účinky).

Výběrem cel je pověřen Zambijský finanční úřad – [Zambia Revenue Authority](#) (ZRA), na jejíchž webových stránkách lze najít informace ohledně celních procedur i kompletní [celní sazebník](#). ZRA kromě toho vydává i licence pro výrobní podniky osvobozené od některé z forem cel či daní, pro celní sklady a další regulace týkající se dovozu a vývozu zboží. Verdikty ZRA je možno rozporovat prostřednictvím Revenue Appeals Tribunal. Příslušným zákonem, řídícím výběr daní a cel je [Customs and Excise Act](#).

Podle výše zmíněného zákona musí být veškeré dovozy deklarovány v bodě přechodu hranic, kromě subjektů, kterým byla ze strany ZRA udělena výjimka. ZRA používá pro celní deklaraci systém ASYCUDA z dílny UNCTAD. Za příjem a zpracování celních dokumentů a další podklady se platí správní poplatky (jednak pro zanesení do systému ASYCUDA, jednak za zpracování údajů z formuláře). Přestože ZRA uvádí, že standardní doba stanovení cla v případech, kdy je veškerá dokumentace uspokojivě připravena a kdy se jedná o prověřeného dovozce hradícího cla prostřednictvím zvláštního bankovního účtu, nepřesáhne 8 hodin, zkušenosti ukazují na často výrazně delší čekací lhůty.

ZRA standardně uplatňuje k určení výše cla metodu CIF (Cost, Insurance and Freight). Při porovnávání deklarované hodnoty zboží s podobnými importními případy ale může docházet ze strany celní správy ke komplikacím.

Celní tarify jsou rozděleny do tří kategorií. Do první patří suroviny a výrobní prostředky zatížené dovozním clem 0 % - 5 %, do druhé spadají polotovary (clo 15 %) a do třetí pak hotové výrobky zatížené clem 25 %. Speciální cla (excise duty až 125 %) jsou uplatňovány u dovozu „luxusního“ zboží, např. alkoholických nápojů. Zvýhodněné tarify jsou naopak uplatňovány na zboží mající původ ve Společném trhu východní a jižní Afriky (Common Market of Eastern and Southern Africa – COMESA) a v Jihoafrickém rozvojovém společenství (Southern African Development Community – SADC). Od cla jsou osvobozeny dovozy léků, veterinárních léčiv a zboží, vybavení nemocnic, dále počítačové součástky, hnojiva a osiva, strojní zařízení pro těžební průmysl, zemědělství a chov ryb a solární energetiku. Další redukce cel jsou možné u některých investičních celků a zařízení a na většinu materiálů a surovin, používaných místním zpracovatelským průmyslem. Společnosti, které v Zambii investují více než 0,5 mil. USD a operující v prioritních sektorech ekonomického rozvoje definovaných zákonem o Zambijské rozvojové agentuře (zpracovatelský průmysl, výstavba infrastruktury, energetika a vodní hospodářství), společnosti působící ve venkovských oblastech, zvláštních ekonomických zónách nebo průmyslových parcích, jsou po dobu prvních pěti let osvobozeny od placení cel na dovoz strojního zařízení. Vybrané položky vyráběné v Zambii, jako jsou např. mýdla a rostlinné oleje na vaření, podléhají zvláštním ochrannářským celním sazbám. Při dovozu zboží, které na vnitřním trhu podléhá DPH, je tato daň rovněž vybírána na hranicích.

Kromě ochrany domácích výrobců celními sazbami je dovážené zboží předmětem dalších administrativních, fytosanitárních a jiných překážek. Administrativní překážky jsou často zdůvodňovány nároky na ochranu spotřebitelů. Nejvíce se to týká dovozů kukuřice a z ní odvozených produktů, ovoce a zeleniny, drůbeže, mléka a mléčných produktů. Dále jsou často různými způsoby omezovány dovozy dětského sušeného mléka, mořských plodů a ryb.

Nemalou zátěží pro dovozce jsou i korupční praktiky například na straně dopravní policie. Zvláštní certifikace je

požadována pro dovozy masa a masných výrobků (Veterinární služba), rostlin, rostlinných výrobků a osiva (Mount Makulu Research Station), potravin a léků (Ministerstvo zdravotnictví a Úřad pro kontrolu léčiv) a střeliva a zbraní (Zambijská policie). Zakázán je dovoz pornografického zboží nebo zboží ohrožujícího veřejné mravy, zboží vyrobeného vězni, objektů pocházejících z divokých zvířat chráněných CITES (např. slonoviny).

6.3 Podmínky pro zřízení kanceláře, reprezentace, společného podniku

Zambie pro zahraniční investory zřídila tzv. jednotné místo (one stop shop) při [Zambia Development Agency](#) (ZDA), které napomůže s vyřízením všech formalit spojených se založením firmy. Prvním krokem je registrace jména a následně společnosti či pobočky v obchodním registru [Patents and Companies Registration Agency](#) (PACRA). ZDA je pak potřeba předložit kopii registrace PACRA (Certificate of Incorporation), dále se přikládá společenská smlouva, stanovy (musí mj. obsahovat přesné jméno a sídlo firmy, právní formu, základní kapitál, datum založení, jména všech statutárních zástupců), kopie dokladů řídících pracovníků, doklad o registraci plátce daně na [Zambia Revenue Authority](#) a pro účely sociálního zabezpečení na [National Pension Scheme Authority](#), business plán, doklad o finančních zdrojích a o zajištění místa/půdy pro podnikání.

Základními právními formami podniků jsou Private Limited Company (obdoba s.r.o.) s minimálním základním kapitálem 15 000 ZMW a Public Limited Company (a.s.) s minimálním kapitálem 1 mil. ZMW. Nově založený podnik/kancelář by měl mít minimálně jednočlenný místní management, minimálně jeden člen vedení musí mít povolený pobyt v Zambii. Joint venture je preferovanou (a nejrozšířenější) formou společnosti se zahraniční účastí.

6.4 Požadavky na propagaci, marketing, reklamu (využití HSP), významné veletrhy a výstavy v teritoriu

Vzhledem k minimálnímu povědomí zambijských spotřebitelů o českých výrobcích je potřeba efektivního marketingu obecně vysoká, aby se mohli prosadit proti již existující jihoafrické i evropské, americké a asijské konkurenci. Propagační, marketingový a reklamní trh je celkem standardně rozvinutý a metody se v zásadě neliší od evropských. Běžnými způsoby jsou inzeráty v tisku a odborných časopisech, velkoplošné billboardy, reklamní spoty v televizi či rádiu a v posledních letech rychle roste význam reklamy na internetu a sociálních sítích. Lze využít všech hromadných sdělovacích prostředků. Tištěnými médii s největším dosahem jsou: Daily Mail, The Mast, Times of Zambia, Lusaka Times. Původní monopol státní televize a rozhlasu ZNBC, které vysílají reklamní spoty, je postupně omezován vydáváním licencí pro soukromé televizní a rozhlasové stanice. Inzerce v místních rádiových stanicích má význam zejména ve venkovských oblastech. Seznam médií v Zambii s kontakty lze nalézt na [webu Media Institute of Southern Africa](#). Více než 80 % obyvatel Zambie má dnes přístup k mobilním telekomunikačním prostředkům a přibližně třetina k internetu, kde firmy běžně inzerují. Od roku 2014 jsou v Zambii k dispozici mobilní datové přenosy prostřednictvím technologie LTE (4G), vláda jedná s čínskou společností Huawei o zavedení infrastruktury pro 5G.

Nejvýznamnější veletrhy a výstavy jsou uvedeny v kapitole 5.2. České firmy se již tradičně účastní zemědělského veletrhu Agri Tech Expo v Chisambě.

6.5 Problematika ochrany duševního vlastnictví

Zambie je signatářem většiny mezinárodních úmluv a protokolů zaměřených na ochranu duševního vlastnictví, včetně Bernské úmluvy o ochraně literárních a uměleckých děl a Pařížské úmluvy o ochraně průmyslových práv. Jako člen WTO je Zambie signatářem Dohody o obchodních aspektech práv k duševnímu vlastnictví (Dohoda TRIPS). Zambie je rovněž členskou zemí WIPO (World Intellectual Property Organization). Ochrana duševního vlastnictví je dále zohledněna v zambijské ústavě a dalších zákonech (mj. Copyright and Performance Rights Act z roku 2010, Registered Designs Act z roku 1994, Patents Act z roku 1987). Práva přesto musejí být registrována v místě a vynucována podle místních zákonů. Majitel patentu, ochranné známky, copyrightu atd. by je tedy měl v Zambii registrovat (registračním úřadem je Ministerstvo obchodu a průmyslu a Patents and Company Registration Office).

V praxi však naplňování mezinárodních závazků i vlastní legislativy není na uspokojivé úrovni. Prodej pirátských hudebních nahrávek, filmů, počítačového softwaru, ale např. i léků či nápojů atd. je velmi rozšířený a vláda nemá kapacity jej potlačit. Místní soudy navíc řeší spory týkající se duševního vlastnictví pomalu a nemají v této oblasti dostatek zkušeností.

6.6 Trh veřejných zakázek

Zambijská správa veřejných zakázek ([Zambia Public Procurement Authority](#)) publikuje veškeré státní zakázky a tendry v hodnotě nad 80 000 USD. Od roku 2015 funguje elektronický systém veřejných zakázek ([e-GP System](#)), který má mj. usnadnit účast zahraničních subjektů v tendrech. Informace o mnoha vypsaných tendrech nicméně nadále zůstává dostupná pouze v tištěném tisku. Velké veřejné zakázky jsou navíc často zadávány přímo bez výběrového řízení. Převážnou většinu velkých projektů v zemi realizují čínské firmy, které zakázky získaly za velmi neprůhledných podmínek. V Zambii velmi rozšířená korupce se výrazně projevuje i v této oblasti.

6.7 Způsoby řešení obchodních sporů, rizika místního trhu a investování v teritoriu, obvyklé platební podmínky, platební morálka

Zambie je členem Multilateral Investment Guarantee Agency (MIGA), přistoupila k Mezinárodní konvenci o urovnávání investičních sporů (ICSID) z roku 1965, k Newyorské konvenci o uznávání a provádění zahraničních arbitrážních rozhodnutí z roku 1958. Na základě zákona Foreign Judgments (Reciprocal Enforcement) Act jsou v Zambii uznávány rozhodnutí cizích soudů na základě reciprocity. Zákon o investicích stanovuje, že poškozená strana by nejprve měla vést soudní spor u Zambian High Court, pokud neuspěje, může spor řešit v zahraničí. Rozhodnutí tohoto soudu pak Zambie uzná.

Arbitráž se řídí zákonem Zambian Arbitration Act č. 19 z roku 2000. Arbitráž je možné vést i v zahraničí, rozhodnutí je v Zambii uznáváno. S řešením sporů jsou obvykle spojeny vysoké náklady, zásadně se proto doporučuje (pokud je to možné) řešení sporu dohodou a mimosoudním vyrovnáním. Soudy jsou sice vcelku objektivní, jejich rozhodování je ale pomalé, náklady na právní zastoupení vysoké. Dobře sepsaná obchodní smlouva (nejlépe místním právníkem) má zásadní důležitost pro předcházení a řešení obchodních sporů. Je vždy třeba důkladně prověřit budoucího obchodního partnera (due dilligence), nejlépe pomocí profesních komor, specializovaných konzultantů či obchodních právníků.

Zambijské firmy velmi obtížně získávají importní úvěr, požadují často, aby zahraniční dovozce mj. poskytl na vyvážené zboží kredit. Vývozci musí být v tomto případě maximálně opatrní. Zpoždění plateb je obvyklé zejména u státních organizací. Nejobvyklejší praxí je platba předem (při nižších objemech) nebo neodvolatelný akreditiv. Při opakovaných dodávkách a dobré znalosti obchodního partnera lze přistoupit i na platbu po dodávce zboží. Vymáhání dluhů nabízí řada místních firem, resp. mezinárodních společností.

Zambie je relativně stabilní zemí a až na krátká období před a po volbách nepředstavovala politická situace doposud pro investory vysoký risk. Rizika, resp. výzvy pro investory představují vysoké sazby podnikatelských úvěrů, komplikované daňové a pracovněprávní předpisy umožňující uložit i za malý nedostatek vysoké pokuty, korupce, inflace, slabá pracovní morálka zaměstnanců, nedostatek místních kvalifikovaných pracovníků, velmi ochrannářský zákoník práce, aj.

V posledních letech se objevují výrazné problémy se zásobováním elektřinou. V důsledku historicky nejhoršího sucha v sezoně 2018/2019 a z toho plynoucího razantního snížení výkonu hydroelektráren, z nichž Zambie získává přes 80 % energie, byla státní elektrárenská společnost ZESCO nucena od poloviny roku 2019 zavést pravidelné odstávky oddávek, které trvaly až 15 hodin denně. V roce 2020 se situace zlepšila jen částečně. Pro mnoho subjektů je tedy nutnost mít záložní zdroj energie (nejčastěji dieselagregáty, roste obliba invertorů).

Vzhledem k dlouhodobě neúměrně rostoucímu zadlužení Zambie a deprecaci kurzu zambijské kwachy setrvale klesá úvěrový rating Zambie (v dubnu 2020 jej agentura Moody's snížila na Ca a Fitch na CC). Kromě toho v létě 2019 přeřadilo OECD Zambii v hodnocení teritoriálního rizika (směrodatného pro klasifikaci EGAP) ze 6. do 7., tj. nejrizikovější kategorie.

6.8 Místní zvyklosti důležité pro obchodní kontakty, úřední a používaný jazyk(y), státní svátky, pracovní a prodejní doba

Při plánování obchodního jednání je třeba vzít v úvahu všeobecně rozšířenou nedochvilnost. Jednání jsou často odkládána, při přípravě doby jednání je zpravidla nutné plánovat rezervu. Ve zvyklostech a ve způsobu jednání je dosud stále cítit přežívající britský vliv. Běžné obchodní zdořilosti jsou v obchodních kontaktech dodržovány a obchodníci by na obchodní jednání měli přicházet vždy v obleku a kravatě (vzhledem ke klimatu se doporučují lehké materiály), konzervativní oblékání se doporučuje i ženám. Obchodní atmosféra však bývá všeobecně méně formální než v mnoha evropských zemích. Při jednání s úřady je třeba úpočítat se zdoluhavými procesy. Je lépe se zdržet kritiky politického systému nebo fungování úřadů.

Oficiálním jazykem země je angličtina, s níž se dá pro účely obvyklých obchodních jednání domluvit prakticky kdekoliv. V Zambii se nicméně hovoří dalšími cca 70 jazyky, z nich většina patří do jazykové skupiny bantu. Sedm z nich (bemba, lozi, lunda, kaonda, luvale, tonga a nyanya) je využíváno i pro vzdělávací a administrativní účely.

Oficiální státní svátky:

- 1. leden - New Year's Day (Nový rok)
- 8. březen - International Women's Day (Mezinárodní den žen)
- 12. březen - Youth Day (Den mládeže)
- Velký pátek, Velikonoční pondělí (pohyblivé)
- 1. květen - Labour Day (Svátek práce)
- 25. květen - Africa Day (Den Afriky)
- první pondělí v červenci - Heroes' Day (Den hrdinů)
- první úterý v červenci - Unity Day (Den jednoty)
- první pondělí v srpnu - Farmers' Day (Den zemědělců)
- 18. říjen - National Day of Prayers, Fasting and Reconciliation (Den modliteb)
- 24. říjen - Independence Day (Den nezávislosti)
- 25. prosinec - Christmas Day (1. svátek vánoční)

Pokud svátek připadá na víkend, přesouvá se volno na předcházející pátek nebo následující pondělí.

Obvyklá pracovní a prodejní doba: Pracovní doba úřadů je zpravidla v období pondělí – pátek od 8:00 do 13:00 a od 14:00 do 17:00. Banky mají otevřeno většinou pondělí – pátek cca od 8.30 do 16.00 až 17.00, některé i v sobotu dopoledne. Obchody mívají otevřeno ve všední dny od 8.00 do 18.00, o sobotách (která je pracovním dnem) pak od 8:30 do 12:00. Supermarkety mívají obvykle otevřeno každý den cca od 7:00 do 20:00. Úřední doby a otevírací doby obchodů se však mohou lišit podle lokalit i podle praktických okolností (typicky jsou zkracovány např. v případě odstávek elektrické energie).

6.9 Víza, poplatky, specifické podmínky cestování do teritoria (oblasti se zvýšeným rizikem pro cizince)

Víza - režim vstupu

Turistická víza na 30 dní a jeden či dva vstupy lze získat na kterémkoliv hraničním přechodu či na mezinárodním letišti (ČR patří mezi země zařazené na tzv. Appendix B). V tomto případě je však striktně vyžadována platba za vízum v USD (doporučuje se mít připravenou přesnou částku). Vícetázová víza se na hranicích neudělují.

Pro pobyt v turistické oblasti Viktoriiniých vodopádů lze využít nově zaváděné KAZA vízum. To opravňuje k pobytu v Zambii i Zimbabwe a jednodennímu výletu do Botswany (Chobe National Park). Vízum lze pořídit na mezinárodních letištích v Lusace, Livingstone, Harare a Victoria Falls, následně na hraničních přechodech v Livingstone (Zambie), Victoria Falls (Zimbabwe) či Kazungula (Botswana). Vízum lze uplatnit pouze na těchto vybraných přechodech, ostatní hraniční přechody mezi Zambii a Zimbabwe toto vízum neuznávají (např. Chirundu na trase Lusaka – Harare). Více informací na stránkách <https://www.zambiaimmigration.gov.zm/kaza-univisa/>.

Poplatky za víza (platné v dubnu 2020):

- Vízum, 1 vstup, 30 dní: 50,- USD
- Vízum, 2 vstupy, 30dní: 80 USD
- Jednodenní vízum: 20 USD
- KAZA vízum (Zambie, Zimbabwe, Botswana): 50 USD

Pro jakýkoliv pracovní pobyt (tj. i dobrovolnickou, nevýdělečnou činnost) je nutné disponovat business vízem a při delších pobytech pak pracovním povolením. Aktuální informace o poplatcích za víza a informace týkající se různých pobytových povolení lze získat na stránkách www.zambiaimmigration.gov.zm.

Vízum do Zambie lze s předstihem vyřídit také na Velvyslanectví Zambie v Berlíně:

Embassy of the Republic of Zambia

Axel-Springer Strasse 54 A

10117 Berlín

tel.: + 49 30 2062940

<http://www.zambiaembassy.de>

Celní a devizové předpisy

Bezcelně je možno dovézt zboží pro osobní potřebu do hodnoty 1000 USD, dále 400 kusů cigaret nebo 500 g tabáku či doutníků a 1,5 litru destilátů nebo 2,5 litru piva či vína.

Pro statistické účely se vyžaduje celní prohlášení při dovozu zahraniční měny a zboží přesahující 5000,- USD. Množství dovážené zahraniční měny není omezeno. Bližší informace je možné získat na webových stránkách Zambijského celního úřadu: www.zra.org.zm.

Valuty lze za tuzemskou měnu (zambijská kwacha, ZMW) vyměnit ve směnárnách či bankách, naopak se nedoporučuje měnit peníze na ulici. Přijímány jsou však zpravidla jen nejnovější série bankovek zahraničních měn (nikoliv například dolarové bankovky vydané před rokem 2000). Při výběru bankomatu je třeba být obezřetný, v zemi dochází poměrně často k pokusům o zkopírování debetních karet a jejich následné zneužití.

Vývoz některých přírodnin, zejména loveckých trofejí, je možný jen na základě vývozního povolení. Dovoz narkotik a pornografického materiálu je zakázán.

Specifika cestování v Zambii

Zambie je relativně bezpečnou zemí, je však třeba dbát obecných zásad a uvědomovat si, že Evropan již svým odlišným vzhledem může přitahovat nežádoucí pozornost. Mj. se nedoporučuje viditelné nošení větších obnosů peněz a cenností, účast na shromážděních zejména politického rázu, pěší pohyb ve městě po setmění, apod. Cestování ve velkých městech, stejně jako v národních parcích, je obecně bezpečné během denního světla, vyloučit ale nelze ani závažné trestné činy, jako jsou ozbrojené loupeže, vloupání a sexuální útoky. V okolí nákupních center, autobusových nádraží a v centrech měst hrozí kapsářství a vykrádání zaparkovaných aut.

Fotografování vojenských zařízení, vládních budov a jiných strategických objektů (mezi něž patří také nádraží či letiště) je zakázáno.

Divoká zvířata v národních parcích i mimo ně, včetně jedovatých hadů, jsou nepředvídatelná a mohou představovat smrtelné nebezpečí. Ať už cestujete po zemi nebo po vodě, vždy dodržujte místní předpisy a řiďte se pokyny průvodce safari či strážce národního parku.

V 1. polovině roku 2021 proběhnou v zemi prezidentské a parlamentní volby. Napříč rokem 2020 a 2021 tak poroste intenzita politických shromáždění, volebních kampaní a potenciálně také bezpečnostního rizika. Cestovatelům se doporučuje podobných setkání se neúčastnit.

Z důvodu dlouhodobého sucha a nedostatečného výkonu instalovaných hydroelektráren jsou dodávky elektřiny nespolehlivé, i v hlavním městě mohou odstávky dosahovat až 15 hodin denně. Ve venkovských oblastech je míra elektrifikace nízká, cestovatelům se proto doporučuje vybavit se dobíjecími zařízeními a na tuto situaci se připravit.

Obchody jsou v Lusace a větších městech dobře zásobeny. V samotné Lusace již existuje několik velkých nákupních center relativně odpovídajících standardům známým například z ČR. V těchto místech, ve větších hotelích a na moderních benzinových pumpách je většinou možné platit běžnými platebními kartami, postupně se rozšiřuje i síť bankomatů. Úměrně tomu však roste i počet podvodů zaměřených na debetní a kreditní karty, loupežných přepadení v blízkosti bankomatů, apod. Při takových transakcích se tudíž doporučuje maximální obezřetnost. Na většině dalšího území je platba v hotovosti stále jedinou možností.

V Zambii se jezdí vlevo, maximální rychlost je omezena na 50 km/h v obci a 100 km/h mimo obec. Všichni cizinci musí mít mezinárodní řidičský průkaz. Zambijská silniční síť má celkem 40450 km, z toho 9400 km jsou asfaltované silnice. Zbytek

tvoří komunikace se štěrkovým nebo prašným povrchem. Stav silniční infrastruktury se postupně zlepšuje, mnohé úseky silnic jsou však nadále v havarijním stavu. Zásobování pohonnými hmotami může být na některých trasách (např. Lusaka – Mongu) nedostatečné a na delší cesty je nutné se jimi předzásobit. Zásadně se nedoporučuje cestování v noci.

Kvalitní autobusová doprava (klimatizované, moderní vozy) je omezena jen na nejdůležitější linky (např. Lusaka – Livingstone, Lusaka - Ndola). Jiné oblasti mohou být dostupné pouze staršími autobusy v nevyhovujícím technickém stavu. Ve všech případech platí, že řidiči autobusů často porušují zásady bezpečnosti a vystavují cestující zvýšenému riziku dopravní nehody. Pravidelná železniční osobní doprava i přes potíže pokračuje na trati Lusaka – Dar es Salaam (TAZARA) a na některých vnitrozemských tratích (Livingstone – Lusaka), spolehlivost a kvalita těchto spojů je však velmi proměnlivá. Zejména noční spoje nelze z bezpečnostních důvodů doporučit. Vnitrostátní leteckou dopravu zajišťuje několik soukromých aerolinií.

Držení nebo užívání narkotik, včetně měkkých drog, jako je marihuana, je přísně zakázáno. Užívání drog a pašování jsou trestné činy. Tresty mohou být přísné a podmínky ve vězení jsou velmi špatné.

V posledních letech bylo v Zambii uvězněno několik osob za praktikování homosexuálního pohlavního styku, který je v této zemi trestným činem, byť provozován v soukromí. Minimální trest za „činy proti přírodě“ je patnáct let odnětí svobody.

6.10 Podmínky pro zaměstnávání občanů z ČR

Pro jakýkoliv pracovní pobyt (tj. i dobrovolnickou, nevydělečnou činnost) je nutné disponovat pracovním povolením (podrobné informace lze nalézt na stránkách [Zambialmmigration](#)). Přestože je nedostatek kvalifikovaných pracovníků jedním z hlavních problémů zahraničních investorů v zemi, Zambie svůj pracovní trh velmi silně chrání. Pouze velký investor získá pracovní povolení relativně snadno a to pouze pro omezený počet expertů. Zambia Development Agency (one stop shop) investorům pomáhá získat pracovní povolení pro max. 5 osob. Zambijská vláda upřednostňuje, aby případní zahraniční investoři vyškolili a zaměstnali místní síly a dali jim přednost před zaměstnáním cizinců. Při posuzování žádostí o pracovní povolení se dále přihlíží k tomu, zda bude zaměstnání konkrétního cizince znalostním či kapitálovým přínosem pro státní hospodářství a zda nebude představovat potenciální finanční zátěž pro stát.

Podmínky pro zaměstnání cizinců se liší v soukromém, vládním a polostátním či nevládním sektoru. V každém z těchto případů je však nutné žádat o pracovní povolení před příjezdem do země. Mj. je požadován výpis z trestního rejstříku, dokumentace potvrzující požadovanou kvalifikaci, oficiální nabídka práce, platný pas, vyplněná žádost a dvě pasové fotografie.

6.11 Podmínky využívání místní zdravotní péče českými občany a občany EU

Mezi ČSSR a Zambií byla uzavřena Dohoda o spolupráci v oblasti zdravotnictví a lékařských věd (Praha 18. 6. 1987), podle které by měla být v případě potřeby poskytnuta nutná zdravotní péče občanům smluvních stran bezplatně. Sukcese této

smlouvy ve vztahu k ČR nebyla zatím zambijskou vládou potvrzena a ve skutečnosti je nutné veškeré ošetření platit hotově. Doporučuje se tudíž mít pro tento případ dostatečnou finanční hotovost.

Kvalita zdravotnické péče nedosahuje evropských standardů. Uspokojivou lékařskou péči lze zajistit pouze v soukromých zařízeních v největších městech, v případě vážného onemocnění nebo úrazu může být jediným řešením urychlený transport např. do Jihoafrické republiky. Na venkově je zpravidla dostupná pouze nejzákladnější péče. Velmi důležité je tedy vždy velmi kvalitní zdravotní pojištění s možností rychlého odvozu do zahraničí.

Mezi doporučené soukromé kliniky patří: [CFB](#), [Coptic Hospital](#) či Fairview Hospital.

Jen některé nemocnice mají vlastní **ambulantní vozy**. Ve třech městech fungují stanice soukromé rychlé záchranné služby:

- Lusaka: mobil: +260 977 770305; +260 977 770302; tel: +260 211 273302-7
- Livingstone: mobil: +260 977 740307; +260 977 740308; tel: +260 332 2330
- Kitwe: mobil: +260 977 770306; +260 977 770306; tel: +260 221 1182

Při cestách do Zambie se doporučuje očkování proti meningokokové encefalitidě a žloutence typu A i B. Velmi se doporučuje též profylaktická prevence proti malárii. Světová zdravotnická organizace Zambii v roce 2014 vyřadila ze seznamu zemí s výskytem žluté zimnice. Doklad o očkování proti této nemoci by tudíž již neměl být vyžadován od cestovatelů přijíždějících do země či tranzitujících např. v JAR. Tato praxe ale nemusí být zcela consistentní.

Tam, kde není k dispozici nezávadná voda, existuje riziko nákazy cholerou. Zdrojem infekce jsou znečištěné zdroje pitné vody. Cestovatel se může onemocnění vyhnout, pokud důsledně pije jen ověřenou vodu (např. balenou, která je dostupná v obchodech). V případě pochyb stačí vodu převařit nebo desinfikovat příslušnými prostředky. Voda používaná k osobní hygieně v hotelích a jiných ubytovacích zařízeních zaměřených na cizince je většinou nezávadná, nedoporučuje se však k pití. Rovněž se nedoporučuje konzumovat potraviny připravované na ulici. Naopak lze doporučit až úzkostné dodržování hlavních hygienických zásad (mytí rukou před jídlem apod.). Zambie patří mezi nejpostiženější země epidemií HIV/AIDS.

7. Kontakty

V Zambijské republice sídlí od roku 2017 Velvyslanectví České republiky v Lusace.

Podkapitoly:

- 7.1. Kontakty na zastupitelské úřady ČR v teritoriu
- 7.2. Kontakty na teritoriální odbory na MZV ČR a na MPO ČR, zastoupení ostatních českých institucí v teritoriu (CzechTrade, CzechInvest, CzechTourism, Česká centra)
- 7.3. Praktická telefonní čísla v teritoriu (záchrana, dopravní policie, požárníci, infolinky apod.)
- 7.4. Internetové informační zdroje

7.1 Kontakty na zastupitelské úřady ČR v teritoriu

Embassy of the Czech Republic

4 Twin Palm Road, Kabulonga, Lusaka, Zambia

Tel.: +260 211269878, E-mail: lusaka@embassy.mzv.cz

Web: www.mzv.cz/lusaka.

Nouzová linka: +260 966 732 849.

7.2 Kontakty na teritoriální odbory na MZV ČR a na MPO ČR, zastoupení ostatních českých institucí v teritoriu (CzechTrade, CzechInvest, CzechTourism, Česká centra)

Česká centra, CzechTrade, CzechInvest a CzechTourism nejsou v Zambii zastoupeny. Nejbližší kancelář agentury CzechTrade se nachází v Jihoafrické republice.

Zahraníční kancelář CzechTrade v Johannesburgu

Vedoucí ZK: Petr Haramul

Fyzická adresa: 357 Rivonia Boulevard, Rivonia, Johannesburg

Poštovní adresa: P. O. Box 3520, 2128 Rivonia, Republic of South Africa

Tel: +27 10 035 0235 mobil: +27 76 026 9040, e-mail: petr.haramul@czechtrade.cz Web: www.czechtrade-sa.co.za

Relevantní kontakty v ČR:

Ministerstvo zahraničních věcí ČR

Odbor ekonomické diplomacie

Loretánské nám. 101/5, 118 00 Praha 1 - Hradčany

Tel: 22418 2592, e-mail: oed@mzv.cz

Odbor států subsaharské Afriky

tel: 22418 2630

Ministerstvo průmyslu a obchodu ČR

Odbor zahraničních ekonomických politik II

Na Františku 32, 110 15 Praha 1

Tel: 224 851 111

7.3 Praktická telefonní čísla v teritoriu (záchranka, dopravní policie, požárníci, infolinky apod.)

- Pomoc v nouzi: 999, 112
- Nouzové linky ambulance: 992
- Policie: 911
- Hasičský sbor: 993

Spolehlivost těchto spojení je nicméně rozhodně nelze zaručit. Zejména mimo velká města mohou být pohotovostní linky zcela nepoužitelné. Jen některé nemocnice mají vlastní ambulanci vozy. Ve třech městech fungují stanice soukromé rychlé záchranné služby [Special Emergency Services](#):

Lusaka (mobil: +260 977 770305; +260 977 770302; tel: +260 211 273302-7)

Livingstone (mobil: +260 977 740307; +260 977 740308; tel: +260 332 2330)

Kitwe (mobil: +260 977 770306; +260 977 770306; tel: +260 221 1182)

7.4 Internetové informační zdroje

Státní instituce:

- [ZambiaDevelopmentAgency](#)
- [PatentsandCompaniesRegistrationAgency](#)
- [Zambia Revenue Authority](#)
- [Zambia Statistics Agency](#)
- [Bank of Zambia](#)
- [ZambiaNationalTouristBoard](#)

Média a tiskové agentury:

- [DailyMail](#)
- [TheMast](#)
- [TimesofZambia](#)
- [LusakaTimes](#)
- [ZambianNationalBroadcastingCorporation](#)
- [ZambiaReports](#)
- [Zambia24](#)

Média specializovaná na ekonomické zpravodajství:

- [ZambiaBusinessTimes](#)